

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема: Аналіз доходу і прибутку підприємства та особливості їх використання

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма 6.051.00.06 «Економіка і бізнес»

Завідувач кафедри: _____ */Карінцева О.І./*

Керівник роботи: _____ */Лукаш О.А./*

Виконавець: _____ */Тимченко Н.А./*
П.І.Б.

Група: _____ *Е-81*
шифр

Суми 2022

Анотація

Кваліфікаційна робота викладена на 38 сторінках та містить 3 розділи. У кожному розділі є свої підрозділи. В роботі міститься 5 таблиць. В роботі було використано 67 літературних джерел.

Метою даної кваліфікаційної роботи є узагальнити початкові знання про підприємство як систему, призначену для створення доходу і прибутку, а також визначити особливості використання даних економічних показників та дослідити шляхи підвищення ефективності їх використання. Об'єкт дослідження – приватне підприємство «НВО Агротехніка».

Предметом дослідження є дохід та прибуток даного підприємства, та ефективність їх використання.

Для досягнення цілі необхідно:

- дослідити теоретичні основи створення доходу та прибутку на підприємстві;
- визначити особливості використання прибутку підприємства та резерви його підвищення;
- проаналізувати та запропонувати шляхи підвищення ефективності використання прибутку прикладі ПП «НВО Агротехніка»;
- зробити розрахунки та навести висновки.

Методологією кваліфікаційної роботи є статистичний, порівняльний, балансовий методи та економічно-статистичні, економічно-математичні й інші методи групування та аналізу даних.

У першому розділі надано характеристику основним поняттям досліджуваної теми, наведена класифікація прибутку та визначено перелік джерел його формування. У другому розділі визначено резерви збільшення прибутку, а також проаналізовано фактори економії витрат та цінової політики як складових підвищення прибутку підприємства. У третьому розділі здійснено розрахунок та обґрунтування оптимізації витрат, а також розроблено шляхи підвищення ефективності використання прибутку на прикладі ПП «НВО Агротехніка».

Ключові слова: прибуток, дохід, резерви, витрати, оптимізація, цінова політика.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОХОДУ І ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1 Сутність доходу і прибутку.....	6
1.2 Джерела прибутку.....	8
1.3 Види прибутку.....	10
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА РЕЗЕРВИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ	14
2.1 Резерви збільшення прибутку.....	14
2.2 Економія витрат як складова підвищення прибутку підприємства.....	15
2.3 Цінова політика як фактор підвищення прибутку підприємства.....	17
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПП «НВО АГРОТЕХНІКА»	18
3.1 Оптимізація витрат.....	18
3.2 Шляхи підвищення ефективності використання прибутку	26
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	30

ВСТУП

Найважливішою складовою фінансового стану організації є дані про формування фінансових результатів, що виникають у процесі господарської діяльності комерційних організацій. Причому в сучасних умовах господарювання найважливішими об'єктами бухгалтерського моніторингу є власний капітал, утворений в результаті прибутку організації.

Роль прибутку підприємства важко переоцінити, оскільки саме прибуток є кінцевим фінансовим результатом компанії. Він виступає джерелом поповнення фінансових ресурсів організації. Збільшення прибутку створює фінансову основу для здійснення розширеного відтворення підприємства та задоволення соціально-матеріальних потреб засновників і працівників. За рахунок прибутку виконуються зобов'язання підприємства перед бюджетом, кредитними організаціями та іншими установами.

Актуальність теми курсової роботи полягає в тому, що основним завданням кожного підприємця є оволодіння ефективними методами організації виробництва та реалізації продукції, за допомогою яких можна отримати найбільший прибуток.

Метою роботи є дослідити теоретичні основи прибутку, розглянути його види та методи розрахунку, визначити основні функції прибутку, вивчити процес формування та розподілу прибутку, а також розглянути існуючі шляхи отримання прибутку. підвищити рентабельність.

Для досягнення мети роботи слід зробити детальний огляд теоретичних основ формування доходу та прибутку, дослідити джерела їх формування та існуючу класифікацію, а також розкрити резерви збільшення прибутку на прикладі конкретного підприємства.

Об'єктом дослідження є прибуток підприємства. Предметом дослідження є шляхи збільшення прибутку підприємства. Для досягнення цієї мети вирішуються такі завдання:

- 1) дослідження ролі прибутку в господарській діяльності підприємства;

- 2) аналіз рентабельності підприємства;
- 3) пошук напрямів удосконалення системи формування, управління та використання прибутку.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОХОДУ І ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність доходу і прибутку

Сучасні умови господарювання для підприємств обумовлені рухом вітчизняної економіки в напрямку сталого екологічно безпечного [44,46,56,57,58,59,60,64,65,66,67] та інформаційного суспільства [50,51,52,55,61,62,63]. Саме ці вектори визначають ефективність діяльності.

В умовах ринкової економіки ефективність виробничо-фінансової діяльності виражається у фінансових результатах [42,43,45,47,48,49,53,54]. У ринкових умовах кожен суб'єкт господарювання виступає як окремий виробник, який є економічно та юридично незалежним. У ринковому середовищі максимізація доходу за мінімальних витрат є безпосередньою метою суб'єкта господарювання.

А. Сміт трактував прибуток як приріст багатства нації. І. Фішер – оскільки «запас багатства, який існує в будь-який момент часу, називається капіталом, а приплив вигод, які він створює за певний період часу, називають прибутком». Одне з найбільш примітних і часто цитованих визначень прибутку належить Дж. Хіксу: «Прибуток індивіда — це максимальна вартість, яку він може використати для споживання протягом будь-якого періоду, залишаючись таким же багатим на кінець періоду, як і був на його початку. У додатку до компанії «споживання» означає розподіл між усіма власниками компанії оцінки частини активів, що залишилися після задоволення третіх осіб [1].

Прибуток є найпростішою і водночас найскладнішою категорією ринкової економіки. Вона є основною і основною рушійною силою ринкової економіки, основним мотивом діяльності підприємств цієї економіки.

Прибуток - це винагорода, яку отримує підприємець. Власник землі отримує орендну плату, працівник отримує заробітну плату, власник грошового капіталу отримує відсотки, а підприємець винагороджується прибутком. Це

плата за те, що він організовує виробництво, керує ним, впроваджує інновації, ризикує. Виконуючи свої функції, підприємство забезпечує перевищення виручки (доходу) від реалізації продукції підприємства над витратами на виробництво [2].

Можна виділити наступні характерні ознаки прибутку: Беручи до уваги розглянуті основні характеристики прибутку, його поняття в найбільш узагальненому вигляді можна сформулювати так:

1) прибуток — це форма доходу підприємця, який здійснює певний вид діяльності. Ця зовнішня, найпростіша форма вираження прибутку є, однак, недостатньою для її повної характеристики, оскільки в деяких випадках активна діяльність у будь-якій галузі може не бути пов'язана з прибутком (наприклад, політична, благодійна тощо) [3];

2) прибуток — це форма доходу підприємця, який вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху;

3) прибуток не є гарантованим доходом підприємця, який вклав свій капітал у певний вид бізнесу. Це результат лише вмілого та успішного здійснення цієї справи. Але в процесі ведення бізнесу підприємець через свої невдалі дії або об'єктивні причини зовнішнього характеру може не тільки залишитися без очікуваного прибутку, а й повністю або частково втратити вкладений капітал. Прибуток характеризує не весь дохід, отриманий у процесі підприємницької діяльності, а лише ту частину доходу, яка «очищена» від витрат, понесених на здійснення цієї діяльності. Іншими словами, у кількісному вираженні прибуток — це показник, що представляє різницю між загальним доходом і загальними витратами в процесі ведення бізнесу;

4) прибуток — це вартісний показник, виражений у грошовому виразі. Така форма оцінки прибутку пов'язана з практикою узагальненого обліку витрат за всіма суміжними ключовими показниками — вкладеного капіталу, доходу, здійснених витрат тощо, а також з чинним порядком його податкового регулювання [3].

Для підприємства прибуток є показником, який створює стимул для інвестування в галузі, де можливо досягти найбільшого приросту вартості. Прибуток як економічна категорія ринкових відносин виконує такі основні функції [4]:

- «Прибуток є показником, який найбільш повно відображає ефективність виробництва та оцінює господарську діяльність підприємства (функція оцінки);
- Прибуток має стимулюючий вплив на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства (стимулююча функція);
- «Прибуток є джерелом бюджетних ресурсів та позабюджетних коштів (фіскальна функція)»

Величина прибутку така, що [5]:

- 1) основне джерело фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази та продукції, забезпечення всіх форм інвестування;
- 2) об'єкт оподаткування та джерело сплати податку.

Таким чином, прибуток характеризує економічний ефект, отриманий в результаті діяльності підприємства. Але всі аспекти діяльності підприємства, що використовує прибуток як єдиний показник, оцінити неможливо. Тому при аналізі виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства використовується система показників.

1.2 Джерела прибутку

Для повного розуміння сутності прибутку нам необхідно зрозуміти джерела прибутку, і можна виділити такі сфери діяльності підприємства:

1. Основний вид діяльності.

Його результатом є прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Як правило, цей прибуток має основну частку в балансовому прибутку. Прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з виручки від реалізації суми податку на додану вартість, акцизного

податку, (імпортного) мита, митних зборів, а також витрат, включених до собівартості реалізації товарів (робіт, послуг). Залежно від сфери, виду діяльності підприємства існують деякі особливості формування цього прибутку, методи його розрахунку.

2. Не основний вид діяльності. Ця діяльність не є основною для даного підприємства, але пов'язана з реалізацією матеріальних і нематеріальних активів, деякими послугами. Його можна визначити як прибуток від інших продажів. Прибуток від інших продажів можна отримати, реалізуючи побічну продукцію допоміжних, допоміжних і обслуговуючих виробництв. При цьому прибуток розраховується так само, як і від продажу основних засобів нематеріальні активи розраховуються шляхом віднімання ціни реалізації ПДВ, витрат на збут та їх залишкової вартості. Прибуток від продажу цінних паперів визначається як різниця між ціною та ціною придбання. При цьому витрати, пов'язані з продажем (комісійна вина), виключаються з ціни продажу. Склад і обсяг прибутку від інших продажів можуть істотно відрізнятися на окремих підприємствах і в певні періоди [6].

3. Фінансові інвестиції

У результаті підприємства отримують прибуток у вигляді дивідендів на акції, від інвестування в статутні фонди інших підприємств (прибуток від володіння корпоративними правами) у вигляді відсотків за державні цінні папери, облігації компаній, депозитні рахунки. Обсяг цього прибутку та його частка в нерозподіленому прибутку мають тенденцію до збільшення. Це пов'язано з розвитком ринкової економіки, фондового ринку.

4. Неробочі моменти

Ця діяльність пов'язана з отриманням позареалізаційних доходів та виникненням позареалізаційних витрат підприємств. До них належать [6]:

- виявлені у звітному періоді прибутки та збитки минулих років;
- безповоротні збитки від надзвичайних ситуацій (стихійні лиха, пожежі, аварії)
- отримання заборгованості, списаної раніше як безнадійної;

- штрафи, пені та неустойки, отримані за порушення господарських договорів суб'єктами господарювання у зв'язку із застосуванням фінансових санкцій; штрафи за несвоєчасне погашення податкового кредиту з державного бюджету;

- кредиторська заборгованість між підприємствами недержавної форми власності, за якою минув строк позовної давності;

- прибуток від завищення цін і тарифів;

- курсові різниці від операцій в іноземній валюті;

- прибутки та збитки від ліквідації основних засобів;

- різниця у вартості відвантаженої та отриманої частини повністю виконаного бартерного договору;

- прибуток (збиток) від спільних підприємств.

1.3 Види прибутку

Прибуток є дуже складною економічною категорією, а тому можливі її різноманітні визначення, тлумачення, уявлення. Розглянемо два з них - економічний і бухгалтерський - як основні.

1. Бухгалтерський прибуток характеризує кінцевий результат усіх видів діяльності і являє собою суму доходу (збитку). Сума нерозподіленого прибутку визначається за даними бухгалтерського обліку та відображається на рахунку «Нерозподілений прибуток» (збитки відповідно до рахунків «Непокриті збитки»). Його можна визначити за формулою 1.

$$\text{БП} = \text{П} - \text{БВ}, \quad (1)$$

де

БП - бухгалтерський прибуток;

П - загальний прибуток;

БВ - облікові (зовнішні, явні) витрати [7].

2. Економічний прибуток – це різниця між сумою доходу підприємства, з одного боку, і сумою його поточних витрат, з іншого. При цьому враховуються поточні витрати, як внутрішні, так і зовнішні, перші не відображаються в бухгалтерському обліку і оцінюються за їх альтернативною вартістю. Економічний прибуток підприємства завжди менший за бухгалтерський на суму внутрішніх поточних витрат. Його можна визначити за формулою 2.

$$EP = P - EB, \quad (2)$$

де EP - економічний прибуток;

P - загальний прибуток;

EB - економічні витрати [7].

Є дві основні відмінності між економічним і бухгалтерським підходами.

Перший полягає в тому, що на відміну від економічного підходу в бухгалтерському підході чітко виділяються елементи прибутку, тобто види доходів і витрат, і ведеться їх окремий облік. Таким чином, завжди існує суб'єктивна та об'єктивна інформаційна база для розрахунку кінцевого фінансового результату (йдеться про операції, що здійснюються згідно з чинним законодавством і тому автоматично потрапляють в систему подвійного запису). Друга відмінність – неоднакове тлумачення т.ч. -називаються реалізованим і нереалізованим доходом. Якщо уявити ситуацію, коли ринкова ціна деяких активів підприємства (наприклад, будівлі) зросла, то в рамках економічного підходу власники підприємства отримали прибуток, що стосується бухгалтерського підходу. ,

Таким чином, економічний підхід не розрізняє реалізовані та нереалізовані доходи, навпаки, бухгалтерський підхід, керуючись принципом обережності (консерватизм), згідно з яким витрати завжди очевидні, а доходи завжди сумнівні або краще визнати. витрати раніше, ніж пізніше, а краще визнавати дохід пізніше, ніж раніше, не поспішайте визнавати нереалізований дохід, точніше, цей дохід буде визнано прибутком лише після його реалізації. На

практиці домінує бухгалтерський підхід. Проте обидва розглянуті підходи, в принципі, не суперечать один одному. Причому економічний підхід корисний для розуміння сутності прибутку, бухгалтерський - для розуміння логіки та порядку його практичного обчислення.

Крім економіко-облікового підходу існує ще один підхід до визначення прибутку — підприємницький. Суть цього підходу полягає в тому, що узагальнене поняття прибутку формулюється як своєрідний індикатор успішності фірми з позиції учасників ринку капіталу, насамперед фактичних та потенційних інвесторів. Прибуток, згідно з цим підходом, дорівнює зростанню капіталу власників, що відбулося у звітному періоді і проявляється у збільшенні чистих активів фірми (за ринковою оцінкою), що розраховується як капіталізована вартість майбутнього чистого прибутку, нетто зобов'язань.

Підприємницький прибуток протиставляється бухгалтерському, а різниця визначається такими основними обставинами [1]:

- оцінка підприємницького прибутку здійснюється ринком, а отже, при його розрахунку обов'язково використовуються ринкові ціни, при цьому доходи (витрати) не повинні бути реалізовані;

- бухгалтерський прибуток оцінюється фінансовою службою підприємства, а тому при його розрахунку використання ринкових цін не є обов'язковим, а баланс доходів і витрат, відкладених на продаж, не враховується».

Підприємницький та бухгалтерський підходи до визначення прибутку не суперечать один одному і набагато практичніші за економічний. Однак між цими підходами є три основні відмінності. Перший полягає в тому, що в бухгалтерському підході всі елементи, які служать для розрахунку фінансового результату, чітко визначені. З точки зору підприємницького підходу неможливо чітко визначити, які фактори впливають на величину ринкової капіталізації підприємства. Друга відмінність — це тлумачення так званого реалізованого та

реалізованого доходу. Третя відмінність полягає в тому, що ми впроваджуємо підхід до бухгалтерського обліку для будь-яких підприємств, більш-менш об'єктивну величину підприємницького прибутку можна розрахувати лише для компаній, які перебувають на біржі.

Таким чином, розглядаючи основні підходи до визначення прибутку, можна сказати, що в цілому вони доповнюють один одного. Економічний підхід до розуміння прибутку пояснює прибуток як приріст капіталу для власників компаній. Бухгалтерський підхід пояснює логіку та порядок обчислення прибутку підприємством, а прибуток визнає позитивну різницю між доходами та витратами підприємства за період, що розглядається. Підприємницький підхід до визначення прибутку — це формування узагальненого поняття прибутку як показника успішності підприємства.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА РЕЗЕРВИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ

2.1. Резерви збільшення прибутку

Розглядаючи резерви максимізації прибутку, слід звернути увагу на те, що прибуток залежить як від доходу підприємства, так і від його витрат.

Причини максимізації прибутку такі ж, як і мотиви максимізації споживчої корисності. Максимізація прибутку є вирішальною умовою успішної конкурентоспроможності підприємства, його життєздатності та закріплення на ринку.

Перш за все, необхідно виділити етапи виявлення резервів[1]:

- 1) Перший етап - аналітичний - на цьому етапі визначають і кількісно оцінюють запаси;
- 2) Другий етап - організаційний - на цьому етапі розробляється комплекс інженерно-технічних, організаційно-економічних і соціальних заходів щодо забезпечення використання виявлених резервів;
- 3) Третій етап – функціональний – на цьому етапі впроваджуються заходи та контролюється їх віконт.

Розібравшись із кроками, важливо ще раз звернути увагу на те, що для забезпечення економічної безпеки та стабільного успішного розвитку компанії необхідно постійно шукати та вдосконалювати резерви збільшення прибутку.

Основними джерелами зростання прибутку підприємства є:

- 1) зниження собівартості продукції
- 2) постійне вдосконалення методів виробництва
- 3) автоматизація виробництва
- 4) збільшення кількості продукції
- 5) продуктивність праці
- 6) жорсткий режим економіки на підприємстві.

- 7) запровадження стандартів і норм, які перевіряють взаємодію з п.5
- 8) вторинні ресурси
- 9) усунення невиробничих витрат
- 10) маркетинг
- 11) цінова політика

2.2. Економія витрат як складова підвищення прибутку підприємства

1. Зниження собівартості продукції

Це перший момент, про який всі говорять і будуть говорити, адже він вважається одним з найважливіших факторів зростання прибутку. Все це найбільш повно відображає економію матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якими керує підприємство. Важливою умовою ефективного функціонування підприємства є максимальна мобілізація резервів витрат виробництва.

2. Постійне вдосконалення методів виробництва

Впровадження нової технології, вдосконалення технології, модернізація передових матеріалів і т. д. Це значно знизить собівартість продукції і тим самим збільшить прибуток.

3. Автоматизація виробництва

Загалом, це можна було б віднести до минулого пункту, але все-таки краще розділити ці поняття. Механізоване виробництво вимагає значно менше працівників, а це в свою чергу зменшить витрати на оплату праці. Також за рахунок нового обладнання можна збільшити випуск продукції, що в свою чергу призведе до зниження витрат на одиницю продукції. Крім усього цього вдосконалення обладнання, з огляду на те, підприємству доведеться шукати нові ринки збуту продукції – як в Україні, так і за кордоном.

4. Збільшення кількості продукції

Це прямий наслідок вищевказаних пунктів. Що при зростанні випуску прибуток підприємства збільшується не тільки за рахунок зниження витрат, а й за рахунок збільшення кількості продукції. Таким чином, чим більший обсяг виробництва, за інших рівних умов тим більший розмір прибутку отримує підприємство. Але в той же час зростання прибутку на підприємстві означає, що необхідно підтримувати планку попиту.

5. Продуктивність праці

Збільшення прибутку також може відбуватися завдяки підвищенню продуктивності. Зі зростанням продуктивності праці зменшуються витрати праці на одиницю продукції, а отже, зменшується питома вага заробітної плати в структурі витрат. Для цього компанія повинна активно використовувати різні мотиваційні засоби.

6. Жорсткий режим економії на підприємстві.

Велике значення в боротьбі за зниження витрат і збільшення прибутку має дотримання найсуворішої економії в усіх сферах виробничо-господарської діяльності підприємства. Послідовне впровадження режиму економії на підприємствах виявляється насамперед у зниженні витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, зниженні витрат на обслуговування виробництва та управління та інших непродуктивних витрат. Для виявлення надлишків необхідна регулярна інвентаризація запасів та обладнання. Ці надлишки необхідно продавати за ринковими цінами [8].

7. Запровадження стандартів і норм, які перевіряють взаємодію з п.5

Технічно обґрунтовані норми і нормативи, їх своєчасний перегляд, з одного боку, впливають на оплату праці, а з іншого, на ціноутворення, оскільки виявлення резервів призводить до зниження суспільно необхідних витрат для працівників [8].

8. Вторинні ресурси

Одним із резервів збільшення прибутку промислових підприємств є більш повне використання вторинних ресурсів і побічних продуктів. Значно зростає

доля вторинної сировини в загальній кількості використаних в економіці країни матеріальних ресурсів [8].

9. Усунення невиробничих витрат

Резервом збільшення прибутку суб'єктів господарювання є ліквідація невиробничих виплат на заробітну плату, на оплату одноденних простоїв та внутрішньо змінних простоїв, доплати за роботу в додатковий час, усунення невиробничих витрат і збитків. у складі витрат на обслуговування виробничо-управлінських підрозділів [8].

10. Маркетинг

Маркетинг також відіграє важливу роль у збільшенні прибутку. Світова торгова практика показала, що багато видів нових товарів не знаходять своїх покупців на ринку без вмілого маркетингу. Тому в цих економічних умовах більше уваги слід приділяти маркетингу.

2.3. Цінова політика як фактор підвищення прибутку підприємства

Для збільшення розміру отриманого прибутку промисловим підприємствам необхідно застосовувати правильну тактику у сфері ціноутворення. Ціни повинні відображати суспільно необхідні витрати на виробництво та реалізацію продукції, її споживчі властивості, якість та платоспроможний попит. Від правильності розрахунку ціни значною мірою залежать обсяг прибутку, ліквідність і платоспроможність підприємства, його фінансовий стан [4].

Тому для збільшення прибутку необхідно спиратися на комплексний техніко-економічний аналіз діяльності підприємства: вивчення техніко-економічних показників підприємства та організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних фондів, сировини, праці, економічні відносини тощо.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПП «НВО АГРОТЕХНІКА»

3.1. Оптимізація витрат

Оптимізацію витрат планується здійснювати на основі техніко-економічного обґрунтування раціонального вибору технологічного процесу

Критерій → мінімізація повних витрат

Вихідні дані для розрахунку:

Таблиця 1.1 – Характеристика оброблюваної деталі

Остан. цифра шифру	Найменування деталі	Заготовка деталі			Маса деталі, кг
		найменування	матеріал	маса, кг	
7	Вал циліндричний	Штампуван ня	Сталь 40Х	3,58	2,46

Таблиця 1.2 – Характеристика стійкості різального інструменту

Характеристика	Од. вим.	Фреза кінцева	Фреза торцева
Період стійкості	год	2	4
Число переточувань		20	20
Час переточування	хв	13	13
Розряд заточувальника		4	4

Таблиця 1.3 – Річний випуск деталей, тис. шт.

Ост. цифра шифру	Передостання цифра шифру
7	170

Таблиця 1.4 – Вихідні дані для розрахунку за варіантами.

Вихідні дані	Од. вим.	Остання цифра шифру	
		7	
		Варіант	
		базовий	проектний
1	2	3	4
1 Устаткування		Шліцьофре- зерний напівавтомат	Шліцьофрезер- ний напівавтомат
1.1 Модель		5350	5350А
1.2 Вартість	грн	10700	12000
1.3 Потужність електродвигунів	кВт	6,5	7
2 Різальний інструмент		Фреза торцева	Фреза кінцева
2.1 Найменування			
2.2 Кількість	шт.	1	1
2.3 Вартість одиниці	грн	1,8	1,8
3 Штучний час	хв		
Передостання цифра шифру	4	4,26	1,98
4 Машинний час	хв		
Передостання цифра шифру	4	2,83	1,28
5 Кількість робітників	Одна людина на верстат		
6 Розряд роботи		2	2
7 Виробн. площа на 1 верстат	м ²	3,7	3,9

Кількість устаткування за базовим і проектованим варіантами розраховуємо за формулою

$$n_p = \frac{t_{um} \cdot N_{річ}}{\Phi_d \cdot 60}, \quad (1)$$

де t_{um} – штучний час на операцію, хв;

$N_{річ}$ – річна виробнича програма, шт.;

Φ_d – дійсний річний фонд часу, год.

$$\Phi_d = \Phi_{реж} \cdot (1 - \alpha),$$

де $\Phi_{реж}$ – режимний фонд часу ($\Phi_{реж} = \text{кільк. роб. днів} \times \text{кільк. змін} \times \text{кільк. год у зміні}$);

α – відсоток простоїв (до 10 %).

$$\Phi_d = (260 \cdot 2 \cdot 8) \cdot (1 - 0,1) = 3744$$

$$n_p = \frac{t_{um} \cdot N_{річ}}{\Phi_d \cdot 60} = \frac{4,26 \cdot 170\,000}{3744 \cdot 60} = 3,22 \text{ – базовий варіант}$$

$$n_p = \frac{t_{um} \cdot N_{річ}}{\Phi_d \cdot 60} = \frac{1,98 \cdot 170\,000}{3744 \cdot 60} = 1,5 \text{ – проектований варіант}$$

Коефіцієнт завантаження устаткування визначаємо за формулою

$$K_з = \frac{n_p}{n}, \quad (2)$$

де n_p – розрахункова кількість устаткування;

n – прийнята кількість устаткування, розраховується шляхом логічного (як у більший, так і в менший бік) округлення n_p до цілого числа, щоб коефіцієнт завантаження мав значення близько $K_з \approx 1$. Максимально допустиме відхилення $K_з$ від “1” – 10 %.

$$K_з = \frac{n_p}{n} = \frac{3,22}{3} = 1,07 \text{ – базовий варіант}$$

$$K_з = \frac{n_p}{n} = \frac{1,5}{2} = 0,75 \text{ – проектований варіант}$$

Розрахунок технологічної собівартості

Для визначення технологічної собівартості проводиться розрахунок окремих елементів витрат.

Вартість матеріалу виробу визначається за формулою

$$C_m = Q \cdot C_m - q \cdot C_0, \quad (3)$$

де Q – норма витрати матеріалу (маса заготовки), кг;

C_m – ціна матеріалу (заготовки), грн (береться з періодичних видань для сталі або чавуну);

q – вага реалізованих відходів, кг;

C_0 – ціна відходів, грн (береться 10 % від ціни матеріалу).

$$q = 3,58 - 2,46 = 1,12 \text{ кг} \quad C_0 = 45 \cdot 0,1 = 4,50 \text{ грн}$$

$$C_m = 3,58 \cdot 45 - 1,12 \cdot 4,50 = 156,06 \text{ грн}$$

Основна і додаткова зарплати виробничого робітника з відрахуваннями на соціальне страхування та в інші фонди (за виконувану операцію) визначається за формулою

$$Z_p = C_v \cdot K_1 \cdot K_2 \cdot \frac{t_{um}}{60} K_{\text{баз}} \cdot n, \quad (4)$$

де C_v – годинна тарифна ставка відповідного розряду, грн;

K_1 – коефіцієнт, що враховує додаткову зарплату (береться $K_1 = 1,5$);

K_2 – коефіцієнт, що враховує нарахування на заробітну плату (береться $K_2 = 1,375$);

t_{um} – штучний час на операцію, хв;

$K_{\text{баз}}$ – коефіцієнт, що враховує багатостаттне обслуговування (береться

$K_{\text{баз}} = 1$);

n – кількість одиниць устаткування на даній операції, шт.

$$Z_p = C_v \cdot K_1 \cdot K_2 \cdot \frac{t_{um}}{60} K_{\text{баз}} \cdot n = 2,62 \cdot 1,5 \cdot 1,375 \cdot \frac{4,26}{60} \cdot 1 \cdot 3 = 1,15 \text{ – базовий варіант}$$

$$Z_p = C_v \cdot K_1 \cdot K_2 \cdot \frac{t_{um}}{60} K_{\text{баз}} \cdot n = 2,62 \cdot 1,5 \cdot 1,375 \cdot \frac{1,98}{60} \cdot 1 \cdot 2 = 0,36 \text{ – проектований}$$

варіант

Годинна тарифна ставка II розряду -2,62 грн

Амортизаційні відрахування з устаткування, віднесені на дану операцію, визначаємо за формулою

$$A_0 = \frac{S_o \cdot K \cdot a \cdot n}{N_{\text{річ}} \cdot 100}, \quad (5)$$

де S_o – вартість одиниці устаткування, грн;

K – коефіцієнт, що враховує витрати на транспортування і монтаж устаткування ($K = 1,1$);

a – норма амортизаційних відрахувань (15 %);

n – кількість одиниць устаткування на даній операції, шт.;

$N_{\text{річ}}$ – річна програма деталей, шт.

$$A_0 = \frac{S_o \cdot K \cdot a \cdot n}{N_{\text{річ}} \cdot 100} = \frac{10700 \cdot 1,1 \cdot 0,15 \cdot 3}{170000 \cdot 100} = 0,0003 \text{ – базовий варіант}$$

$$A_0 = \frac{S_o \cdot K \cdot a \cdot n}{N_{\text{річ}} \cdot 100} = \frac{12000 \cdot 1,1 \cdot 0,15 \cdot 2}{170000 \cdot 100} = 0,0002 \text{ – проектований варіант}$$

Витрати на ремонт устаткування беремо збільшено пропорційно величині амортизаційних відрахувань за формулою

$$P = A_0 \cdot K, \quad (6)$$

де K – коефіцієнт, що встановлює залежність величини витрат на ремонт від величини амортизаційних відрахувань (беремо 200 %).

$$P = A_0 \cdot K = 0,0003 \cdot 2 = 0,0006 \text{ – базовий варіант}$$

$$P = A_0 \cdot K = 0,0002 \cdot 2 = 0,0004 \text{ – проектований варіант}$$

Витрати на силову електроенергію E за даною операцією

$$E = [K_1 \cdot N_B \cdot (t_{\text{ум}} - t_{\text{маш}}) + K_2 \cdot N_B \cdot t_{\text{маш}}] \cdot \frac{S_2}{60}, \quad (7)$$

де K_1 – коефіцієнт, що враховує використання встановленої потужності, затраченої при холостій роботі устаткування (беремо $K_1 = 0,25$);

N_B – сумарна встановлена потужність електродвигунів одиниці устаткування, кВт;

$t_{\text{маш}}$ – машинний час, хв;

K_2 – коефіцієнт використання встановленої потужності устаткування в процесі різання (беремо $K_2 = 0,5$);

S_s – вартість одного кВт·год електроенергії, грн.

$$E = [0,25 \cdot 6,5 \cdot (4,26 - 2,83) + 0,5 \cdot 6,5 \cdot 2,83] \cdot \frac{1,44}{60} = 0,28 \text{ – базовий показник}$$

$$E = [0,25 \cdot 7 \cdot (1,98 - 1,28) + 0,5 \cdot 7 \cdot 1,28] \cdot \frac{1,44}{60} = 0,14 \text{ – проєктований показник}$$

Витрати на різальний інструмент (B_i), що належить до операції, розраховують за формулою

$$B_i = \frac{(S_i + S_n) \cdot t_{\text{мах}} \cdot K_{зб}}{T_{cm} \cdot (p + 1)} \cdot m, \quad (8)$$

де S_i – вартість інструмента, грн;

S_n – вартість переточування, грн,

$$S_n = \frac{t_{\text{пер}} \cdot C_z}{60},$$

де $t_{\text{пер}}$ – час переточування, хв;

C_z – годинна ставка заточувальника, грн;

$K_{зб}$ – коефіцієнт, що враховує випадковий збиток = 1,10 (фреза)

Годинна тарифна ставка IV розряду – 3,36 грн

T_{cm} – стійкість інструменту між двома переточуваннями, хв;

p – число переточувань до повного зношення (додаванням одиниці враховується час роботи інструменту до першого переточування);

m – кількість інструментів.

$$S_n = \frac{13 \cdot 3,36}{60} = 0,73 \text{ – базовий і проєктований варіант}$$

$$B_i = \frac{(1,8 + 0,73) \cdot 2,83 \cdot 1,1}{120 \cdot (20 + 1)} \cdot 1 = 0,003 \text{ – базовий варіант}$$

$$B_i = \frac{(1,8 + 0,73) \cdot 1,28 \cdot 1,1}{240 \cdot (20 + 1)} \cdot 1 = 0,0007 \text{ – проєктований варіант}$$

Витрати на допоміжні матеріали B_M , віднесені на операцію, визначаємо збільшено за формулою

$$B_M = \frac{M \cdot n}{N_{\text{річ}}}, \quad (9)$$

де M – річні витрати на допоміжні матеріали, беремо такими, що дорівнюють 210 грн за рік на одиницю устаткування;

n – кількість одиниць устаткування, шт.

$$B_M = \frac{210 \cdot 3}{170000} = 0,0037 \text{ – базовий варіант}$$

$$B_M = \frac{210 \cdot 2}{170000} = 0,0024 \text{ – проектований варіант}$$

Витрати на утримання виробничої площі z_n , віднесені на операцію, визначаємо за формулою

$$z_n = \frac{S_{\text{пл}} \cdot K \cdot n \cdot P}{N_{\text{річ}}}, \quad (10)$$

де $S_{\text{пл}}$ – площа, безпосередньо займана одиницею устаткування, м^2 ;

K – коефіцієнт, що враховує додаткову площу під проходи та проїзди (при площі від 3 до 6 = 3,5);

n – кількість одиниць устаткування;

P – річна норма витрат з утримання 1 м^2 виробничої площі, грн (береться 50 грн).

$$z_{\text{п}} = \frac{3,7 \cdot 3,5 \cdot 3 \cdot 50}{170000} = 0,011 \text{ – базовий варіант}$$

$$z_{\text{п}} = \frac{3,9 \cdot 3,5 \cdot 2 \cdot 50}{170000} = 0,008 \text{ – проектований варіант}$$

Результати розрахунків елементів витрат технологічної собівартості заносять до таблиці й підсумовують за варіантами.

Таблиця 1.5 – Технологічна собівартість одиниці виробу

Найменування елементів витрат	Базовий варіант	Проектований варіант
Вартість матеріалу виробу	156,06	156,06
Основна і додаткова зарплати	1,15	0,36
Амортизаційні відрахування з устаткування	0,0003	0,0002
Витрати на ремонт устаткування	0,0006	0,0004
Витрати на силову електроенергію	0,28	0,14
Витрати на різальний інструмент	0,003	0,0007
Витрати на допоміжні матеріали	0,0037	0,0024
Витрати на зміст виробничої площі	0,011	0,008
Всього	157,51	156,57

Розрахунок капітальних витрат за варіантами

Величина капітальних витрат розраховується за двома варіантами (базовим і проектованим) і складається з капітальних витрат на устаткування та капітальних витрат на будівництво.

Капітальні витрати на устаткування розраховуємо за формулою

$$K_{об} = K \cdot S_{уст} \cdot n, \quad (11)$$

де K – коефіцієнт, що враховує витрати на транспортування й монтаж (береться $K = 1,1$);

$S_{уст}$ – вартість одиниці устаткування, грн;

n – кількість одиниць устаткування на даній операції, шт.

$$K_{об} = 1,1 \cdot 10700 \cdot 3 = 35310 \text{ – базовий варіант}$$

$$K_{об} = 1,1 \cdot 12000 \cdot 2 = 26400 \text{ – проектований варіант}$$

Капітальні витрати на будівлю розраховуємо за формулою

$$K_{буд} = S_{пл} \cdot K \cdot n \cdot h \cdot C, \quad (12)$$

де $S_{пл}$ – виробнича площа, безпосередньо займана одиницею устаткування, м²;

K – коефіцієнт, що враховує додаткову площу під проходи та проїзди=3,5;

n – кількість одиниць устаткування на даній операції, шт.;

h – висота будинку, м (від підлоги до підкранових колій, беремо 10 м);

C – вартість 1м³ будівлі, грн (беремо 250 грн/м³).

$$K_{буд} = 3,7 \cdot 3,5 \cdot 3 \cdot 10 \cdot 250 = 97125 \text{ – базовий варіант}$$

$$K_{буд} = 3,9 \cdot 3,5 \cdot 2 \cdot 10 \cdot 250 = 68250 \text{ – проектований варіант}$$

Розраховуємо сумарні капітальні витрати за базовим та проектованим варіантами.

$$K = K_{об} + K_{буд}$$

$$K = 35310 + 97125 = 132435 \text{ – базовий варіант}$$

$$K = 26400 + 68250 = 94650 \text{ – проектований варіант}$$

3.2. Шляхи підвищення ефективності використання прибутку

Задля обґрунтування підвищення ефективності використання прибутку слід порівняти економічні показники та обґрунтування вибір варіанта технологічного процесу

Порівнюємо досліджувані варіанти технологічного процесу через повні витрати, використовуючи формулу

$$T \cdot C \cdot N_{pic} + K \rightarrow \min, \quad (13)$$

де T – розрахунковий період, $T = 5$ років.

$5 \cdot 157,51 \cdot 170000 + 132435 = 134015935$ грн – базовий варіант

$5 \cdot 156,57 \cdot 170000 + 94650 = 133179150$ грн – проектований варіант

134015935 грн $>$ 133179150 грн

В результаті порівняння досліджуваних варіантів технологічного процесу через повні витрати, прийшли до висновку, що більш раціональним є проектований технологічний процес (за критерій обирали мінімізацію повних витрат) бо повні витрати проектованого процесу є меншими за повні витрати базового технологічного процесу.

Наступним необхідним етапом підвищення прибутку є розрахунок ємності ринку.

Отже, маємо такі вихідні дані:

- фонд заробітної плати населення міста -2460 тис.грн.
- інші доходи населення -7,5 %,до фонду заробітної плати, нетоварні витрати - 29 % від усіх доходів.
- інорайонний попит - 7 % від покупок фондів населення,
- закупки підприємств - 42,36 тис. грн.
- товарообіг підприємств громадського харчування і других організацій в прогнозованому році -504 тис.грн.

Купівельні фонди населення = всі доходи – нетоварні витрати

Ємність ринку = Купівельні фонди населення + інорайонний попит+ закупки іншими організаціями

1.Інші доходи населення $2460 \times 7,5\% = 184,5$ тис.грн

2.Всі доходи $2460 + 184,5 = 2644,5$ тис. грн..

3.Нетоварні витрати $2644,5 \times 29\% = 766,9$ тис. грн..

4.Купівельні фонди населення $2644,5 - 766,9 = 1877,6$ тис. грн..

5. Інорайонний попит $1877,6 \times 7\% = 131,4$ тис. грн..

6. Ємність ринку $1877,6 + 131,4 + 42,36 = 2051,36$ тис. грн..

Далі слід проаналізувати роздрібний товарообіг в цілому по підприємству та зробити відповідні.

Вихідні дані для аналізу подані в таблиці:

Квартал	План		Фактично		% виконання
	оборот тис.грн.	питома вага	оборот тис.грн.	питома вага	
I	2419	24	2344,0	23	96,9
II	2469,6	24,5	2548,0	25	103,2
III	2570,4	25,5	2497,0	24,5	97,1
IV	2620,8	26	2802	27,5	106,9
Всього за	10080,0	100	10191	1500	x

Для розрахунку обороту по плану використовуємо метод пропорції.

I квартал 10080 – 100%

$$X - 24$$

$$X = 10080 \times 24 / 100 = 2419 \text{ тис. грн.}$$

Аналогічно рахуємо наступні квартали

Фактична питома вага розраховується за допомогою методу пропорції:

I квартал 10191 - 100%

$$2344 - x\%$$

$$X = 2344 \times 100 / 10191 = 23\%$$

Аналогічно рахуємо наступні квартали:

% виконання плану визначається як відношення фактичного обороту до планового обороту

$$\text{I квартал } 2344/2419 \times 100\% = 96,9\%$$

Аналогічно рахуємо наступні квартали

Отже, провівши розрахунок по даній задачі можна сказати, оборот в I та III кварталі фактично було не виконано. В II та IV кварталі фактичний оборот було перевиконано на 3,2 % та 6,9% відповідно.

Отже в I та III кварталі необхідно звернути увагу на кількість споживачів, переглянути асортимент продукції, провести додаткові аналізи.

ВИСНОВКИ

В умовах ринкової економіки підприємства здійснюють свою діяльність з метою отримання прибутку.

Рентабельність є одним із найважливіших показників, що характеризують успішність підприємства. Цей показник має вирішальне значення при аналізі та оцінці ефективності фінансово-виробничої діяльності підприємства.

Отримання доходів створює основу для самофінансування підприємства за умови, що їх розмір достатній для покриття витрат підприємства при реалізації товарів та інших видах діяльності, виконання зобов'язань перед бюджетом щодо формування прибутку.

Розмір отриманого доходу визначає економічну стратегію підприємства щодо управління матеріальними ресурсами та витратами, персоналом та оплатою праці. Податкова, інвестиційна, дивідендна політика підприємства.

При цьому здатність підприємства успішно продавати і просувати продукцію (товари, послуги) та отримувати дохід залежить від ефективності організації торгово-технологічних процесів, ступеня використання наявного ресурсного потенціалу, раціональності витрат. виникли тощо.

Велике значення в боротьбі за зниження рентабельності і збільшення прибутку має дотримання найсуворішого режиму заощадження в усіх сферах виробничо-господарської подвійності підприємства. Послідовне впровадження режиму економіки на підприємствах виявляється насамперед у зниженні витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, зниженні витрат на обслуговування виробництва та управління та інших непродуктивних витрат. Для виявлення надлишків необхідно регулярно проводити інвентаризацію запасів та обладнання. Ці надлишки необхідно продати за ринковими цінами.

Необхідно покращити і стандарти. Технічно обґрунтовані норми і нормативи, їх правильний перегляд, з одного боку, впливають на заробітну плату, а з іншого – на формування цін, оскільки виявлення резервів призводить до зниження суспільно необхідних витрат для працівників.

Одним із резервів збільшення прибутку промислових підприємств є більш повне використання вторинних ресурсів і супутньої продукції. Значно збільшується доля вторинної сировини в загальному обсязі матеріальних ресурсів, переможної в економіці країни.

Резервом збільшення прибутку для суб'єктів господарювання є ліквідація невиробничих виплат із заробітної плати, оплата одноденного простою та внутрішньозмінної простоти, доплати за роботу в додаткову годину, усунення невиробничих витрат і втрат у складі витрат на обслуговування виробничих та управлінських підрозділів.

Маркетинг також відіграє важливу роль у збільшенні прибутку. Світова торгова практика показала, що багато видів нових товарів не знаходять своїх покупців на ринку без вмілого маркетингу. Тому в цих економічних умовах більше уваги слід приділяти маркетингу.

Отже, щоб підприємство було прибутковим, воно повинно максимально використовувати ресурси, які є в його розпорядженні. Збільшення випуску продукції зменшує витрати на одиницю продукції, тобто зменшуються витрати на її виготовлення на одиницю продукції, а отже, знижується собівартість, що в кінцевому підсумку призводить до збільшення прибутку від реалізації продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.-К.: Право, 1996.- 28с.
2. Закони України з питань агропромислового комплексу. Верховна Рада України IV скликання (інформаційне видання)/ За заг. ред. Голови Комітету ВР України з питань аграрної політики та земельних відносин І.Томича. – К.: Авіцена, 2006. – 408с.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.99 № 1105-XIV, Ж. „Налого і бух облік” № 4, 2000. - [Офіційне видання]
4. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 р. // ВВР. — 2011. — № 26. - С. 218.
5. Закон України « Про охорону прав на сорти рослин» // ВВР. – 1993.- №21.- ст.218.
6. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств/ В.Г Андрійчук// Екон. Підпр.-2002. – С.245-249.
7. Андрійчук В. Г., Боброва О. Г. Обґрунтування методики оцінки процесу відтворення основних фондів // Агроінком. — 2009. — № 7.
8. Борисова Вікторія Анатоліївна. Економічне відтворення природного ресурсного потенціалу АПК [Електронний ресурс] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.07.02 "Економіка сільського господарства і АПК" / В. А. Борисова. – Миколаїв, 2003. – 39 с.
9. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності. / О.Б. Бутнік-Сіверський // Конспект лекцій для студентів спеціалістів 7.000002 “Інтелектуальна власність”, - К.: 2011, - 296 с.

10. Волинський В.П. Аналіз основних засобів /Волинський В.П. // Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств: Підручник. – К., 2009. – 250с.

11. Володіна С. А. Проблеми питання обліку основних засобів/ С.А. Володіна //ВісникСНАУ:Фінанси і кредит. – 2007.- Вип.2. – С.462-465

12. Демчук Н.І. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. - №7. – С.8-10.

13. Іваннікова Г.О. Економічний аналіз основних фондів в АПК та шляхи їх оновлення / Г.О. Іваннікова // Вісник Сумського ДАУ. Сер. Фінанси і кредит. – 2007. - №2. – С.22-24.

14. Єгоров І.Ю. Науковий та інноваційний потенціал України у міжнародних статистичних порівняннях: [монографія] / І.Ю. Єгоров, І.А. Жукович, Ю.О. Рижкова. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2010. – 156 с.

15. Колишкіна Н.І. Особливості інвестиційної діяльності в сільському господарстві // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. - №13. – С.9-11.

16. Костенко В.В. Удосконалення обліку основних фондів – необхідність здійснення процесів відтворення./ В.В. Костенко // Статистика України. – 2009. - №1. – С.73-75.

17. Левченко В. І., Бондаренко М. П., Штукін М. О. Науково обґрунтована система ведення сільського господарства Сумської області / В. І. Левченко, М. П. Бондаренко, М. О. Штукін та ін. – Суми: Козацький вал, 2011. – 662 с.

18. Лончакова В. Поліпшення основних фондів. Весь бухгалтерський та податковий облік. / В. Лончакова // Все про бухгалтерський облік. – 2008. - №82. – С.4-7.

19. Мазуркевич І. О. Особливості формування складу та структури основних засобів підприємств/ І.О. Мазуркевич.// Формування ринкових відносин. – Київ., - 2008. – С. 93-97

20. Машини та обладнання АПК [Електронний ресурс] : конспект лекцій для студ. 2 курсу напряму підготовки 6.100101 «Енергетика та електротехнічні системи в агропромисловому комплексі» денної форми навч. / укл. : М. Я. Довжик, В. М. Зубко. - Суми : СНАУ, 2011. – 84 с.

21. Мельник. В.М. Аналіз використання основних виробничих фондів. // Мельник В.М. Основи економічного аналізу. – Навч. посібник. – К., «Кондор» - 2009. – С.55-66.

22. Ривак О.С. Інвестиційна діяльність в агропромисловому комплексі України // Економіка АПК. – 2008. - №1. – С. 76-84.

23. Назарбаева Р. Улучшение основных средств. / Р. Назарбаева // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. - №17, сен. – 2007. – С.7-10.

24. Несветова С. В. Формування і реалізація інвестицій в галузі АПК [Електронний ресурс] / С. В. Несветова, А. І. Мельниченко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту : науковий журнал. – Сер. «Економіка і менеджмент» / Сумський НАУ. – Суми, 2010. – Вип. 5/1(39). – С. 85-89.

25. Основні засоби: [Весь номер присвячений темі] // Все про бух. облік. – 2011. - №32. – С.4-62.

26. Пасько О.В. Відтворення основних засобів аграрних підприємств (на прикладі Сумської області) [Електронний ресурс] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.07.02 "Економіка сільського господарства і АПК" / О. В. Пасько. - Суми, 2005. - 15 с.

27. Петрович Й.М., Кій А.Ф., Семенов О.М. Економіка підприємства: Підручник / Й.М. Петрович, А.Ф. Кій, О.М. Семенов // Львів – Новий-Світ, 2004. - 680с.

28. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник / С.Ф. Покропивний // Київ, КНЕУ - 2011. - 528с.

29. Попович П.Я. Економічний аналіз суб'єктів господарювання: Підручник / П.Я. Попович // Тернопіль, «Економічна думка», 2012.- 319с.

30. Протопопова В.О., Полянський А.Н. Економіка підприємства: Підручник / В.О. Протопопова, А.Н. Полянський // Київ - ЦУЛ – 2012. - 431с.

31. Полятикiна Л. I. Методологiчні основи використання та удосконалення структури джерел вiдновлення основних фондiв. / Л.I. Полятикiна // Вiсник СНАУ:Фiнанси i кредит. – 2008.- Вип.1. – С.175-180

32. Руснак П.П. Економiка сiльського господарства/Пiдручник./П.П. Руснак, В.В. Жибко, М.М. Рудий, А.А. Чалий.; За ред. П.П. Руснака.– К.: Урожай, 2010.–С.5-8.

33. Савицька Г.В.. Аналіз використання основних засобiв. //Г.В. Савицька// Економiчний аналіз дiяльностi пiдприємства: Навч. посiбник. – К.,«Знання» - 2009. – С.178-203.

34. Строченко Н.І., Мазій І.М. Капiтальні вкладення в народне господарство України: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Н. І. Строченко, І. М. Мазій // Вiсник Сумського національного аграрного ун-ту : науковий журнал. – Сер. «Економiка i менеджмент» / Сумський НАУ. – Суми, 2010. – Вип. 6/1(41). – С. 143-146.

35. Фiщук О.М. Органiзацiйно-економiчні аспекти пiдвищення ефективностi сiльськогосподарського виробництва // Збiрник наукових праць Луганського НАУ. Сер. Економiчні науки. Вип. 14. Т.1: мат. мiжнародної науково-практичної конференцiї// О.М.Фiщук. 2012 – С. 67-68.

36. Чуб, Юлія Володимирiвна. Управлiння нематерiальними активами пiдприємств АПК [Електронний ресурс] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економiка та управлiння пiдприємствами (за видами економiчної дiяльностi)" / Ю. В. Чуб. - Суми, 2010. - 20 с

37. Офiцiйний сайт Головного управлiння статистики в Сумській облaстi <http://www.sumy.ukrstat.gov.ua>

38. Дерев'янку, Ю. М., Лукаш, О. А., & Дериколенко, О. М. (2012). Фактор часу у закордонних економiчних дослiдженнях. Механiзм Регулювання Економiки, 58(4), 169–174. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34276>

39. Дерев'янку, Ю. М., Лукаш, О. А., & Старченко, Л. В. (2013). Вдосконалення пiдходiв до оцiнювання вартостi компанiї. Механiзм

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/37693>

40. Derev'yanko, Y., Lukash, O., & Marchenko, T. (2016). Companies' Innovative Development Trends in the Green Economy. *Механізм Регулювання Економіки*, 74(4), 77–85. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66416>

41. Derev'yanko, Y., Lukash, O., Shkarupa, O., Melnyk, V., & Simonova, M. (2020). Greening Economy vs Greening Business: Performance Indicators, Driving Factors and Trends. *International Journal of Global Environmental Issues*, 19(1/2/3), 217–230. <https://doi.org/10.1504/IJGENVI.2020.10037584>

42. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>

43. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80106>

44. Дяченко А. В., Карінцева О. І., Тарасенко С. В., Харченко М. О., Мазін Ю. О., Кисильова К. С. Формування інноваційного інструментарію економічної політики в умовах розвитку світової економічної кризи 2019- 2020 рр. в Україні. *Механізм регулювання економіки*. 2021. № 3. С. 21-40. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85737>

45. Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Мазін, Ю. О., Фалько, К. С. Практичні засади підвищення ефективності логістичної діяльності сучасного підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2021. № 3. С. 127–136. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.3-14 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86223>

46. Карінцева О.І., Дегтярьова І. Б., Харченко М.О., Долгошеєва О. І., Кіріл'єва А. В. Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*, № 3' 2020. С. 199-211. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-22 https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/22.pdf

47. Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Пономарьова, Г. С. Підвищення ефективності бізнес-процесів на виробничому підприємстві // Механізм регулювання економіки. 2020. № 4. С. 58-69.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83754>

48. Мельник Л. Г., Карінцева О. І. (2021) Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>

49. Мельник Л. (2021) Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2021. 432 с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89235>

50. Мельник Л. Г., Карінцева О. І., Кубатко О. В., Сотник І. М., Завдов'єва Ю. М. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство // Механізм регулювання економіки. 2020. № 2. С. 9-28. DOI: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82236>

51. Мельник, Л., Карінцева, О., Кубатко, О., Дерев'янку, Ю., Маценко, О. (2022). Реструктуризація соціально-економічних систем як складова формування цифрової економіки в Україні у період кризи. Механізм регулювання економіки, (1-2(95-96), 7-13.

52. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій. Сумський державний університет, с. 180.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>

53. Сотник І. (2018) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – Суми: Університетська книга, 2018. – 572 с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>

54. Экономика развития: учебное пособие / под ред. д.-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80184>

55. Disruptive technologies for green economy formation in conditions of the fourth industrial revolution: the EU experience / I. Dehtyarova etc. // Socio-economic and management concepts: collective monograph / Krupelnytska I., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. P. 388-392. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86986>

56. _Karintseva O., Kharchenko M., Boon E.K., ...Melnyk V., Kobzar O.(2021). Environmental determinants of energy-efficient transformation of national economies for sustainable development.. J. International Journal of Global Energy Issues, 2021, 43(2-3), P. 262–274 <https://doi.org/10.1504/IJGEI.2021.115148>

57. _Karintseva O. I., Yevdokymov A. V., Yevdokymova A. V., Kharchenko M. O., Dron V. V. Designing the Information Educational Environment of the Studying Course for the Educational Process Management Using Cloud Services. Механізм регулювання економіки. 2020. № 3. С. 87-97. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.89.07>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81759>

58. _Kubatko, O. V., Chortok, Y. V., Honcharenko, O. S., Nechyporenko, R. M., & Moskalenko, I. M. (2019). Studying Features of Vehicle Type Selection by Trade and Logistics Enterprise. Mechanism of economic regulation. – 2019. – №3. – С. 73–82. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76448>

59. _Melnyk L., Sommer H., Kubatko O., Rabe M., Fedyna S. (2020). The economic and social drivers of renewable energy development in OECD countries. Problems and Perspectives in Management,18(4), 37-48. doi:10.21511/ppm.18(4).2020.04
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82719>

60. Melnyk L. H., Derykolenko O. M., Mazin Yu. O., Matsenko O. I., Piven V. S. Modern Trends in the Development of Renewable Energy: the Experience of the EU and Leading Countries of the World // Механізм регулювання економіки. 2020. № 3. С. 117-133. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81810>

61. Melnyk, L., Dehtyarova, I., Kubatko, O., Karintseva, O., & Derykolenko, A. (2019). Disruptive technologies for the transition of digital economies towards

sustainability. *Economic Annals-XXI*, 179(9-10), 22-30. doi:
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85476>

62. Melnyk, L., Dehtyarova, I., Karintseva, O., Kubatko, O. Information factors in economic systems and business during transition to digital economy/Selected Aspects of Digital Society Development. Monograph 45. Edited by Tetyana Nestorenko and Aleksander Ostenda, Publishing House of University of Technology, Katowice, 2021. P. 173-178 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87135>

63. Melnyk, L., Matsenko, O., Dehtyarova, I. & Derykolenko, O. (2019). The formation of the digital society: social and humanitarian aspects. *Digital economy and digital society*. T. Nestorenko & M. Wierzbik-Strońska (Ed.). Katowice: Katowice School of Technology. [in Ukrainian]. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74570>

64. Melnyk L.G., Kubatko O. (2017) The impact of green-innovations on environmental quality and energy resource consumption. International economic relations and sustainable development : monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics T. Kurbatova. – Ruda Śląska :Drukarnia i Studio GraficzneOmnidium 272 p. ISBN 978-83-61429-11-1

65. The effects of the management of natural energy resources in the European Union / V. Voronenko, B. Kovalov, D. Horobchenko, P. Hrycenko // *Journal of Environmental Management and Tourism*. – Craiova: ASERS Publishing, 2017. – Vol. 8, Issue Number 7(23), P. 1410-1419. Available at: <https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/1777>

66. Tu Yu-Xia, Kubatko O., Karintseva O., Piven V. (2021) Decarbonisation drivers and climate change concerns of developed economies. *International Journal of Environment and Pollution*. 2021. 69 (1-2), 112-129

67. Veklych O., Karintseva O., Yevdokymov A., Guillamon-Saorin E.(2020). Compensation mechanism for damage from ecosystem services deterioration: Constitutive characteristic. *J. International Journal of Global Environmental Issues*, 19(1-3), P. 129–142
<https://doi.org/10.1504/IJGENVI.2020.114869>